

СЕЉАК

ЛИСТ ЗА ПРЕПОРОД СЕЛА

ПРОСВЕЂЕНОСТ И МАТЕРИЈАЛНА
СРЕЂЕНОСТ ПОЈЕДИНАЦА МОРА
ДРУШТВЕНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ ДА
БУДЕ ИДЕАЛ.

Год. I — Број 3.
МАЛО ЦРНИЋЕ п. Пожаревац
15. децембар 1934 год.

Издаје и сарађује: КЛУБ МЛАДИХ ЉУДИ СА БЕЛА

Власник и уредник: СВЕТОМИР С. МИЛАДИНОВИЋ, земљорад.

ИЗЛАЗИ:
СВАКОГ 1 И 15 У МЕСЕЦУ
ПРЕТПЛАТА:
за годину 20 дин., за пола год. 12 дин.

Једна права и заслужна прослава

У недељу, 9 децембра т. г., одржана је једна иста прослава на два места, међу два света: јавно у Београду и неизречено у душама и свести неколико стотина хиљада оних малих људи југословенских и бугарских села, који су кичма државе и главна радна и одбранбена сила нације, у спомен Онога који је први сишао доле међу њих ради њих, који је први стиснуо њихове знојаве и жуљаве аргатске руке и у њих ставио чекић љубави, братства, солидарности, самопомоћи да на наковњу живота искупу своју срећу, своју судбину.

Слављен је један редак човек, редак задружни радник. саздан само од врлина, који је себе таквога у целости, у потпуности заложиио за малога, ситнога човека на дну друштвених лествица чија су степеништа неприступачна за њега била.

Једином правом, једином заслужном прославом одато је признање **Михајлу Аврамовићу**.

Поштоваоци, сарадници, ученици, идејни синови Оца, творца и јединог у нашој и бугарској земљи признатог великог учитеља задругарства **Михајла Аврамовића**, приредили су искрену, срдачну прославу у спомен седамдесетогодишњице његовог плодног живота и педесетогодишњице Његовог драгоценог рада.

Прослава је у Београду изведена достојанствено и дивно. Говорници су са дивљењем прелиставали живе и пуне сјаја странице историје једнога узорнога живота и крупног, значајног социалног рада од пре педесет година. То је било излагање ретких драгоцености рада и стварања из ризнице прошлости пред нове генерације, пред оне који долазе.

Наш Клуб је био са чашћу заступљен на прослави, а било је претставника свих редова и крајева.

Идеална фигура Михајла Аврамовића пред нама свима, пред целим светом, уздизала се на гранитном престолу његових вековечних дела висока, висока крупна и јасна и зрачила бесмртношћу.

Слављено Име и Дела Мике Аврамовића ништа није могло да умањи у народној души, то се најбоље видело на овој прослави, када је велика та душа правога задружног народа блистала у сјају своје неизмерне љубави и оданости према Њему-

Ко није био ту са народом, тај није видео и осетио и убедио се да ниједном човеку није више и искреније пољубљена рука и побожније се такоа skut но **Мики Аврамовићу**, оцу, учитељу задру-

гарства и заштитнику малога, некад незнаног, одбаченог народа са села, сада сједињеног, снажног, изграђеног и оспособљеног да свакад извојује себи живот достојан човека.

Задружни неимар **Михајло Аврамовић** са плејадом сатрудбеника оставио је народу велика дела од којих је саграђен задружни храм, задружне светиње, задружна религија.

И тај прави и велики човек, творац огромног и силног народног покрета, тај Први задругар и духовни вођа задружних легиона једини је живи човек кога је народна душа схватила, осетила и примила за животога свога светитеља.

Као задружни светитељ слављен је **Мика Аврамовић** деветог децембра од задружних маса југословенских и бугарских села.

Ми млађи гледајући у Михајлу Аврамовићу узор идеал рада и пожртвованости за народ клањамо се дубоко и захвално пред његовом светом личношћу, која је била и која ће бити вечита кула светиља усред узбурканог дебелог мора љутских схватања и разноликости.

П С Р.

Судбина великих дела

Велики људи стварају велика дела. Велика дела која призна читав један народ и једно време, која урасту у духовно ткиво народа и уткају му се у живот постају бесмртна. Изузетно време може да им умањи сјај као измаглица на окну прозора или по златној плочи, али чим гране сунце, чим се протаре лако руком она блесну, у пуној својој светлости и чистоти.

Дела Михајла Аврамовића су бесмртна. И то још за његова живота осведочена. Тридесет и пет година сјала су као сунце.

Привремено један црни, мрачни облак сада их је заклонио. Али, то не значи да их је уклонио.

Ако је једна разбарушена руља разбојника упала у храм, убила храмовника, поразбијала кандила и реликвије, изгазила нафоре и путир, опљачкала тасове, не значи да ту више нема светиње... Верни су ту, који ће да очисте пустош, да уздигну побациано и погажено, да ужежу погашено, да посвете оскрнављено.

Непознана задружна находчад, која су се дограбила наследства спремљеног за праве синове, што овако брзо односе и развлаче крваву течевину Мике Аврамовића и армаде врлих сарадника, не могу даље и дуго. Све што могу то је да опустоше, да опљачкају, али да поруше не.

Задружна кућа је жива и јака.

Привремено; у њу су могли да се увуку уљези, да сместе и свој прљави морални еспап, да довуку и своју нечисту кујну и својим смрдљивим помијарама загаде све.

Али, из онога расадника Велике задружне мисли, у који је бачено здраво и одабрано семе, опет ће кад се очисти коров и кад да узникну племените стабљике и да се разашу широм отаџбине у народ да рађају слатке плодове,

Из задружне баште опет ће да се шире, као некад кад им је Мика Аврамовић био вртар, миомириси задружне љубави, задружне слоге и братства, задружног морала и рада.

У то верујемо.

Светиња задругарства, велики и божански дух задругарства, снажни родитељски дух Оца Михајла Аврамовића победиће свако зло и уклонити набацану љагу и нечистоћу.

У то верујемо, понављамо, и не страхујемо пред овом осином руљом манијака, који су запосели свето задружно и народно место.

Радослав Павловић - сељак

За одабирање људи

Истина: да **право** и **одабрано** семе рађа добре плодове, здраве плодове, учи нас и о другој истини: да **само прави, истински људи** — не двоноже животиње — само могу и умеју да створе и организују **прави лични и заједнички живот**.

Зато смо ми за безусловну селекцију људи.

Селекција — одабирање људи по физичкој, умној и карактерној вредности мора бити основица друштвеног схватања, мора бити основни закон друштвеног уређења и система.

Када нам селекција људи буде врховни закон друштва, онда имамо према њему да утврдимо и систем подизања човека у породици и школи.

Селекцију имају да врше **школа и друштво**. Школа: по израженим особинама карактера и ума. Друштво: по делима у јавном раду.

Систем решетања, тријерисања људи донеће нам **напредак, працват**. Створиће нам идеалну заједницу у којој ће свака ствар, сваки човек по својим својствима физичким, умним и карактерним имати и заузимати својствено место.

Онда ће се усадити здрави појам: да смо у друштвеној заједници сви једно и сви једнаки само онда ако смо и једнаких карактерних одлика. Онда ћемо постићи да нам и трбуси буду једнаки. Али, опет, једнакост по трбусима неће мо ценити.

У таквом друштву однеговаће се и социјални стид; да се неко успне и гура тамо где му још није место, да користи нешто што није заслужио. Развиће се култ рада и напора, јер ће свакога чекати његово право место у његово право време.

Тек тада се неће догодити да несумњиве љутске вредности, које би снагом и светлошћу својих особина служиле свима, буду гашене разузданошћу покварености.

Код оваквог схватања само избегнуће се да малоумници, идиоти и покварењаци по праву чукундедовског богатства и наслетства стичу прва места, места оних сиромашних способних људи, врлинама изграђених људи, талентованих људи.

Онда неће постајати класе и касте овакве какве су ни њиховог суревњивог и исквареног утицаја на ток живота и судбину читавог друштва.

Постојаће класе способних и моралних.

Спроводимо, дакле, свуда и на сваком месту систем одабирања без обзира на порекло и припадност класи.

Типизирајмо човека према законима хришћанског морала и према нашим расним Словенским одликама и историјским задацима у новоме животу и свету, да бисмо имали свој пример човека, да бисмо изградили сопствену цивилизацију, сопствену културу, своју историју без копија и подражавања.

Рудничанин.

МОРАЛ

„Милостиво је шебо дало
нашој крви моралан ток“

Од пре толико векова, Српски народ, хватао се у коштац са разним непријатељима, за најдражу ствар, за највећи идеал, свих народа и свих времена за: **Драгоцену слободу**.

Кулминацију своје моралне и физичке снаге за тај идеал показао је Српски народ од 1912—1918 г.

У овом кобном времену по мале нације; у овом страшном рату нација; у овом бесомучном налету моћних на немоћне; у овом незапамћеном клању; у овом стремљењу неправде на правду — победила је праведна ствар нашега народа.

Осиони света с презрењем су гледали на нас. У својству надменог Голијата, они су у нама гледали младог Давида, Али су се преварили као и негда Голијат у Давида.

Српски морал оличен у његовим вођима и оном простом народном човеку победио је.

На челу нашега народа беху вођи какве смо само још једанпут имали у доба славних Немањића.

Квалитативне културне наслаге кроз векове и ово двоје вођи и народ створише Југославију а васкрсоше Чехословачку, Пољску и Албанију.

Без мале Србије, ко зна да ли би Балкан остао Балканских народа; а извесно је, више него извесно, да у овом веку и у ово доба још не би васкрсле без ње ни словенске земље Чехословачка и Пољска. Моралне особине Српскога народа оличене у Краљу Ослободиоцу привукле су пажњу и симпатију целог честитог света. Моћна прекоокеанска нација, у 12 часу, одлучила се и стала на страну легендарног Краља Петра. И би крај: на штету неправде, у корист правде, у корист морала.

Пред васкрснуће и стварање државе нашег троименог народа, песничка душа Српскога народа, још на Солунском фронту, инстинктивно осећа велики талас прекоокеанске силе кад вели у стиху:

Чика Пера јаше коња бела;
За њим иде Америка цела.

Морал је победио; наше праведне жеље остварене су.

У то тешко доба по наш народ, у доба када је један наш непријатељ смерао да ужи део Шумадије, као турбулентни немирни елеменат, пресели у Камерун, у Африци — наш велики човек Др. Николај, у Контерберској катедрали овако говори Енглезима о нама и нашем народу:

„Кад је Ваш Шекспир писао своје трагедије мастилом, ми Срби писали смо је својом крвљу; када је Милтон писао свој „Изгубљени рај“ у Енглеској ми Срби патили смо због губитка раја; када је велики енглески економист Адам Смит, писао своје славно дело „Народно богатство“ ми Срби нисмо у опште имали никаквог богатства, па чак ни своја тела, јер смо били робље; наше једино богатство, било је духовно богатство, т. ј. вера изражена у нашим великим народним песмама“.

И верско социјални морал проткан кроз наше народне песме победио је.

По уједињењу, Карађорђевић III сурван јововским пат-

љама лежи у предграђу престонице болестан.

Карађорђевић IV. нада Његова и наша, сређује прилике око проглашеног уједињења у Држави.

Првих дана по уједињењу беше међу троименом браћом искрене и неискрене оданости за јединство.

Здравим Државотворним елементима од Адрије до Мидора и од предграђа Солуна па до надомак Пеште струјаше од срца искрена оданост до суза, загревајући их за нову државу, као Голфска струја обале Европе.

Нездрави елементи, пољубани и често морално сасвим пропали чланови нове Државе, показиваху неискрену и притворну оданост за уједињење.

„Ђаво не оре и не копа, већ о злу ради вели наш народ. И ови елементи смерали су, да оно што су векови створили на некакав начин униште.

Поче да буји квасац Мрђавчевштине. Вукашинизам беше на помолу. Место средњевековног мача пламеног груну револвер у Скупштини.

Господа се беху тешко заводио, али не у борби за добро народа, већ у борби за власт и личне рачуне.

Неки неморални интелектуалци и шупљи политичари обесветише наше највеће светиње: Косово, Кајмакчалан и 1. децембар.

Поче да зјапи рана раздора. Сумњиви типови нагло секу узицу слоге и недељивости отварајући врата туђинској најезди. Југословенски непријатељи ликују спремајући чељустима за богат плен.

Беху се формирали чак и фронтови међу једнокрвном браћом.

Бесмо доведени пред амбис. Нови Вукашини замишљаху да на преттолу седи нејаки Урош, али се љуто преварише.

Онај, који носи одговорност пред историјом и народом, небеше, на срећу нејаки Урош, већ достојни праунук Пламеног Витеза са Опленца. И као такав у осудном часу пресеце властољубиве размирице и спасе Државу од распадања.

Мекушна господа Федералисте видећи да се не може „Царство задобити“ у кабаретима и на душеку „све дуван пушећи“ покуњише носеве као дете у дупку.

И одржа се поредак унутра и углед на страни. Државнички морал великога праунука Вождова победио је. Да би нарасло задовољство у масама непосредним учешћем у управи и још већи углед на страни Суверен Југославије даде земљи Устав 3 септембра 1931 год.

Веран традицијима свога оца владалац васпоставља Уставност позивајући у сарадњу цео народ.

У тако је поново покренут точак општег учешћа у јавним пословима са жељом да народ пошаље у оба дома парламента све најконструктивније снаге, ради сарађивања на добру Југославије, и ради инкарнирања најјачих идеја, те да се дође до здравог и плодносног парламентаризма и у нас.

Ако пак у парламенту покатишто нема оваквих снага, крив је народ као целина који бира а нико други. А све пак неморалне сметње на овом путу, а пре, а после, угуше се и изчезну по неминовном закону више силе, која никоме дужна не остаје.

Ето тако се провлачи морал из мора народа и са највишег места, ето тако, и само тако Бог чува Југославију,

Будимо сви искрени сарадници на овом тешком послу првом грађанину Југославије, коме је дужност вођство, и који одржава све потребне елементе у заједници да би одржао снажан живот Југославије.

Најновија наша народна несрећа, која се одиграла мучким убиством Краља Мученика 9 октобра 1934 године у Марсељу створила је од наших 14 милиона душа огромну гранитну стену, о коју имају да поразбијају своје главе сви наши подмукли непријатељи.

Док други народи после својих трагедија клону и изгубе се дотле нашем народу трагедије дају надчовечанску моћ и снагу.

Нас су Косовска — Лазарева правда и Милошево витештво хранили кроз векове. То двоје дало нам је кулминацију снаге од 1912—1918 год.

Наш највећи Краљ за којег повесница зна, већ је постао Светац на Опленцу.

Посветила су га његова дела, искрена љубав и море наших суза за њим. Јуначки дух његов и његових предака помоћи ће нам да смрвимо гнусне убице Његове, и да очувамо слободу Балкана и Јужне Европе, за чију је слободу и мир целом свету живот свој дао овај најдостојнији Краљ међу свим Краљевима светске историје.

Ова велика жртва опомена је Божја свим народима нашег полуострва да се морално одрже, да очврсне заједница и Балканска солидарност, да би Балкан остао Балканских народа.

Обожите се Балкански народи, останите верни идеји најновијег свеца са Опленца, да би и у свом искушењу морал победио.

Влад. Я. Марковић

Зима на селу

Годишње доба које се најтеже подноси на селу јесте **з и м а**.

Зима је та која открије код највећег дела наших сељака сав његов нехигијенски живот. Она је та, која му нанесе у кућу, међу чељад, најтеже болести да би кад пролеће сине, кад се обнови природа, сељак умирао у масама.

Лето, и рад у пољу преко лета донесу му свежине и здравља а зима му покоси.

Зашто? — Није чудо.

За заљимљавање сељак изабере најмању собицу, са једним прозорчетом. Да му не би „улазила“ зима он прозорче облепи хартијом, а око спојева завуче крпе и поспе пепелом. Преко целе зиме га не отвара. Ту у тој собици, непатосаној намести гломазну дотрајалу шпоретину, за спавање намести „душему“ — кревет широк као цела соба. И ту у тој собици са децом која се играју цео зимски дан по земљи; са старцима који цео дан кашљу и пљују по поду, често и са болесницима који цео дан јаучу и осталом чељали проводи дан. Ту се дању је и спава заједно; ту кува и једе, ту суше пелене и мокро одело и обућа...

А онде где сунце и ваздух не улази смрт улази. Ту смрт и болести тешке нађу легало.

А шта се може рећи о чишћењу и неговању тела и одећа преко зиме код сељака?!

Ето због тога је зима страх и трепет за непросвећеног сељака, а и због тога што му просвећени тада најмању бригу и старање посвећују, већ га остављају самога под оштрицом косе смрти.

У идућим бројевима говорићемо о спасавању од овога зла путем уређења домова са најпростијим и најјефтинијим сретствима.

Зора Павловић

Једно гледиште о раду учитеља

Када посматрамо народну заједницу — државу — видећемо да је то један колос радног организма, машина, која гори један необичан материјал, а производи врло скупоцене и вечно постојане продукте, а често уместо тога избацује само пепео и згуру недограђених предмета.

Машина није од гвозђа, Склоп и радње делове чине јој повезани људи, уколчани чивијама друштвених врлина. Горивни материјал су људи, а продукти — творевине љутске. Од људи је састављена и послуга.

Машина је у вечитом покрету, вечитом раду, само час

брже, час лакше што зависи од зажарености њене утробе, а то опет утиче на њену производну исправности.

Ако се духом унесемо у тај сплет ствари, у ту компликованост механизма од толиких организама и угледамо каква огромна и скупи материјал троши и сажиде та љутска справа, осетићемо страх од помисли да после свега тога уништеног материјала може нечијом непажњом машина уместо скупоценог предмета, дела, оа избацити згуру. Схватимо: да она послуга од командног места, па до мазача мора безусловно да буде будна и савесна.

Јер, ако се неким лошим новим деловима обнови дотрајалост старих на машини, која је у захуталом кретању; ако се на време не опазе и не предупреду неправилности у функционисању којег дела, или несрећно, непромишљено изврши смена послуге, ето поремећаја, ето катастрофе и пустоши.

Али, ако се горивни материјал не пробере и не припреми и разврста по снази калорија и по томе му се одреди улога и прида значај у стварању енергије, онда катастрофа има да се испоји у јалово прохујалим деценијама и вековима једне машине која је сагорела све, а није произвела ништа.

Зато ми велимо да Они — који раде у утроби њеној доле, који тој машинерији одбирају и спремају горивни материјал; који јој одређују и оброке за жарчење њених пећи; који су увек будни, на опрези; који не гледају на часовник рада но на термометар да котлови машине не попрскају или се не охладе; који се жилаво боре доле, унутра, са тешком атмосфером, са напорним радом, радом који прелази границе и меру потребну за правдање наднице — имају и најсветију дужност и највећу одговорност.

Судбина машине, судбина целог строја, ток целокупног радног процеса у њиховој је савести, у њиховом схватању крупноће својих задатака и тежине својих одговорности.

Осећање значаја рада и одговорности у заједници очигледно је.

Такво осећање обузело би нас и када бисмо са неког узвишења посматрали у долини град. насеље. Духовну и социјалну физиономију заједнице смештене ту гледали бисмо прво кроз један чисто материјални призор: грађевине и својине. И ходајући погледом: по крововима великих и малих кућа, палата и бедних учерица, расцветаним баштама са водоскоцима и златним рибицама са пауцима и пауницама до мемљивих и тесних приземља где се шири задах трулежи и беде... обориће нам главу помисао: да друштвени живот није функционисао правилно. јер, ето, заједнички живот није уређен.

Духовно око са те шетње потврдиће нам да како физички, тако и духовни заједнички живот није удешен.

Они, дакле, који су моделовали човека и њиме будуће друштво нису успели да многе негативне особине, антисоцијалне тежње умање и угуше.

Нечија непажња, нечија неисправна функција на строју велике машине учинила је да ето, најбитнији услов за образовање заједнице, најосновније оправдање за опстанак друштвене заједнице не буде за векове показан и остварен.

Значи, љутске заједнице још себе нису оправдале.

А то значи: да машина чији склоп и радне делове чине људи; чији горивни материјал и послугу око уређења тога чине такође људи није функционисала добро, ни исправно.

Њене прерађевине за будућа времена представљале су гомилу пеледа и трошних безформних окаменотина. Уместо хармоније — дисхармонија; уместо братства и друштва — небратство и ропство.

Социјалне врлине посувраћене су и добиле чудну и необичну физиономију. Истину се не види лице, савест је мутавана, рад и пошгење истрашени, морал оскудан, правда и вера служе као трговачки еспап.

Резултат: у правима појединаца неправедности, у дужностима неисправности.

Ако је тврдња: „Да родитељи и учитељи у свој својој укупности утичу на ток историје свога народа — своје заједнице — много више него ли и најглавнија поглавари државе и цркве, зато и њихова одговорност за судбину друштва већа од осталих одговорних лица“ — плод истине, онда је очигледно да они, који раде у утроби машине нису одговорили своје задатку. Малаксали су и утонили у летаргију, Оцак на машини им се дими, али ветар и низводни таласи носе брод заједнице у неизвесност. На броду је замукла сирена која би путницима ставила до знања да се на командном месту стоји будно, опрезно и мудро и која би ближим и даљим просторима наговештавала да једва организована хармонична снага далази. Њихова десница уморно је спала са ручице умукле сирене.

Застанемо ли за тренутак у овој духовној екскурзији по земљиној шару, који би требао да изгледа како ми мислимо, бацимо ли поглед и на прилике наше заједнице које су какве јесу видећемо по друштвеним појавама које су се одомаћиле ту да је многи љутски материјал и улудо сажежен и искварен непоправимо.

Докав је да смо упропастили или уназадили заједницу због незрелих копија туђих система у подизању социјалног човека и неговање социјалних врлина у њему. Упропастили смо време због нелогичног одређивања рада учитељских снага.

У нашој младој друштвеној заједници пресадили смо принципе рада старих западних народа, по којим „школа продужава рад породице“. „Учитељ дограђује уграђеног њана породице“ и т. д.

Структура наше заједнице конструисана од простог сељаштва, младост и заосталост народне заједнице упућују нас на други рад. Јер први учитељи подмлатка су прости, непросвећени и необразовани људи, без познавања основних елемената за планско ударање темеља живота и рада друштва и од њих други учитељи, учитељи школа ништа не наслеђују, нити пак у њима налазе сарадњу. Због тога на овом значајном послу ударања темеља заједници видимо само учитеље школа, на којима је дупли посао: рад у „двема радионицама за формирање људи“

И зато рад учитеља мора да има две платформе:

Прву: упућивања првих учитеља, учитеља дома — дакле родитеља у високу, значајну и одговорну функцију васпитача и друго: уз тако спремљну сарадњу васпитати младу личност карактере и подстреке, који треба да понесу судбину целе заједнице.

Овако постављен проблем рада учитеља само ће донети плодове-

И зато приисујући — као што се свуда умесно чини — огроман и пресудан значај улоге дома и рада родитеља у васпитању и подизању чланова друштвене заједнице — а с обзиром на постојеће стање способности нашег дома за ту улогу — ми велимо:

Учитељи, што живље, што активније и пожртвованије на рад ваи школе, са родитељима ваше школске деце, тим најбројнијим и најбољим сарадницима, који су засад отстрањени од рада на великој социјалној машини за прављење социјалних људи и социјалних односа у њиховој заједници.

Родна њива

Ја волим поље,
ја волим зору,
ја волим луге,
ја волим гору

и воћњаке,
винограде,
цветне башче
и ливаде.

Волим јутро и сунчане зраке
и кад птице лете под облаке,
волим воле кад их бука стоји,
младу мому кад иза ње поји:

хрзањ коња, кад се пољем чује,
крд оваца када поблекује,
марну пчелу, кад по цвијећу лијеће,
и са цвијећем када ветрић креће...

родну њиву, као се класје њише, —
све то волим — њиву занавише,
јер без њиве не би круха било
па од глади све би погинуло!

Ранко Петковић
сељак
из („Сельског Свијета“)